

vad, saavad kandideerida ja komisjon valib.

Vaatamata vahendite vähesusele kaasame ülikooli õpetöösse võimalusel paljusid tantsuvaldkonna olulisi tegijaid. Neid vahendeid ja võimalusi peaks aga ülikoolis palju rohkem olema, et Eesti loovisikuid ja ka väliskülastajaid kutsuda.

UPKIN: Balletikooli lõpetajad, kes teatrisse tööle ei saa, on tihti TLÜ koreograafia õppekavas pettunud, et peavad õppima koos «inimestega tänavalt», kes tõmbavad õppe taset oluliselt alla. Kuidas teha koreograafia õppekava kasulikuks ka balletikooli lõpetanule või miks mitte ka balletialast kõrgharidust soovijale?

NÕMMIK: See on hea küsimus. Ja mitmetasandiline. Olukord Eesti tantsumaastikul on selline, et väga hea tehnilise tasemega (kaasaegse tantsu ja klassikalise balleti kooliga) tantsijaid on tõesti vähe ja vähe on kohti (teatreid, organisatsioon, lavasid), kus seda taset hoia ja arendada.

Tallinna Balletikool õpetab peamiselt klassikalist tantsu, teised tantsukoolid ja stuudiod valdavalt ei suuda professionaalset ettevalmistust anda, sest tegutsevad suuresti omavalitsuste ja riigi toetuseta või minimaalse toetusega. Kuid oluline on ka väljundiprobleem – polegi kaasage tantsu maja ega ka teatrit, kuhu tantsijana või koreograafina tööle minna.

Fine 5 on juba 25 aastat tegutsenud selles n-ö vaheastmes – löime ise, ilma riikliku abita, tantsuteatri mudeli ja püüame seda võimalustele vas-

tavalt arendada. Ja pärast meid on nii mõnedki tantsuteatrid loodud. Siiski tuleb mainida, et väga paljud kaasage tantsu projektid Eestis on etendus-kunstnike soolod või duetid – peaaegu polegi lavastusprojekte, mille raames tegeldaks regulaarsete treeninguprotsesside ja ka suuremate gruppidega.

Hea, kui see on kunstniku vaba valik, aga kui ei ole – kui tantsukunstnik/koreograaf vajab töötamiseks mitte ainult ideed vaid ka treenitud kehasid, regulaarset tööd treeningusaalis ja ka suuremat gruppi? Kas see on meil siis balletiteatri privileeg? Sellise n-ö ühe-külgisuseni on viinud ilmselt ka väikesed projektitoetused, mis ei kata isegi poolt projekti maksumusest ja millest on tegelikult väga kurb rääkida.

OLLESK: On veel küsimus, kas tantsija, kes on palju treeninud, näeb ennast arenemas kaugeemale meelelahutuslikkusest ja hakkab nägema liikumise erinevaid võimalusi filosoofiliselt. Kas ta näeb end ainult treenitud tehnilise sooritajana või ka elu ja maailma kohta küsimusi esitava loojana.

Balletikoolis ollakse teismelisem, ülikoolis juba ollakse rohkem täiskasvanud ja iseisev «mina» on suurtes muutustes. Näen, kuidas sisseastujatel muutuvad standardid «ilu» ja «meeldib – ei meeldi» kategoorias, ent ka need muutused võiksid kiiremini toimuda.

NÕMMIK: Meeldiv on näha, kui noorte areng, mis tantsukunsti mõtestamises koolis toimub, jätkub ka pärast kooli. Teatud perioodil mõtlevad

ju paljud noored, et koreograafi peamine töö on huvitavate liikumiskombinatsioonide loomine ja tantsija on nende «perfektne» esitaja.

Alles hiljem, elukogemusega, tekib sügavam arusaam kehast ja liikumisest laiemalt. Kunst on minu arvates selles, kuidas mitte kaotada huvi liikumise kui meediumi vastu ja näha selles potentsiaali ka isikliku elutõe – nagu Mihhail Fokin kunagi väitis – otsimiseks ja avamiseks tantsukunstis. Ükskõik, millise stiili, tehnika, meetodi, kontseptsiooni jne abil. See on pidev töö.

OLLESK: See on treeningusaalis toimunu, mis peegeldub laval. Kuid lava ei ole treeningusaal.

NÕMMIK: Moderntantsu / kaasage tantsu on maailma lavalaudadel tantsitud enam kui sada aastat. Praegu on tantsupilt väga mitmekesine ja kirju: balletist mõjutatud kaasage tantsust kuni väga eksperimentaalse *performance art*’ini, aga need vaheetapid on rikkas kultuuriruumis paremini täidetud ja vaatajal võimalik erinevaid lavastusi valida.

Eestis on kaasage tantsu pilt ja kultuurimälu selles valdkonnas pehmelt öeldes lünklik. Ja see lünk võib tekitada ka vaatajas omamoodi tõrke kaasage tantsu vastu, kuna lihtsalt see kogemus, mille suur osa ülejäänud maailmast saja aasta-ga läbi elas ja millega tekib kultuurimälu ja mõistmine, jäi ära.

UPKIN: Ilmselt selle lünga tõtu ongi meie vahel see kujuteldav sein, mida on väga raske lõhkuda. Kust võiks lammutamist alustada?

OLLESK: Ma arvan, et kaasage tantsu pool peaks ka olema riiklikult rahastatud, siis julgeksid riiklike teatrite tantsijad ringlusse minna, olla paar hooaega vabakutselised.

NÕMMIK: Etendus-kunstikeskuseid on juba päris palju ja need on riigi toetatud, aga kaasage tants mitte. Fine 5 on eraalgatuslikult töötanud 25 aastat, ühel hetkel võiks tulla siiski riiklik kultuuripoliitika järele ja oleks sellelt baasilt võimalik luua kaasage tantsu teater. Sinna oleks konkurss, kuhu võiks tulla nii balletikoolist kui ka ülikoolist ja mis hakkaks edasi arendama meie kaasage tantsu kogemust kontekstis kogu maailmaga.

Ma arvan, et akadeemilise teatri artistid oleksid valmis juba olemasolevasse väljatöötatud struktuuriga kaasage tantsu teatrisse tööle tulema küll. See võimalus looks vajalikku loomingulist vabadust ja valikut meie kultuuriruumis.

UPKIN: Aga see eeldab ikkagi selle seina kadumist. Tallinna Balletikool võttis küll õppekava moderntantsu suuna, mis on oluline samm, aga õpilased tajuvad endiselt, et ballett peaks olema esimene valik ja moderni lähevad need, kes balletis hakkama ei saa.

See arusaam jääb visalt püsima ja mida ma lähen sinna Kanuti Gildi Saali etendust vaatama, kus üks tõstab käe ja seisab kümme minutit. Ja vastupidi ka: kaasage tantsijad ei tule balletti vaatama, sest seal loobitakse mõttetult jalgu.

NÕMMIK: Jah, ka pedagoogid peavad mõistma oma vastutust ja nägema tantsukunsti laiemalt. Kui laps balletikoolis saab aru nii, et moderntantsijana on ta tegelikult läbikukkunud balletitantsija, lisaks veel andetu ja/või paks vms, siis mingit seinat me ei lammuta.

Meil oleks ikkagi vaja teatrit ja kohta, kus tantsijat näeb laval ka ilma varvaskingadeta huvitavalt ja kõrgetasemeliselt liikumas, et väga kriitilised õpetajad näeksid seda kui aktsepteeritavat valikuvõimalust. Ja ka vastupidi: minu arvates on hea, et kaasage tantsijad tegelevad regulaarselt klassikalise balleti treeningutega.

OLLESK: Peab olema austus üksteise vastu, üksteise mõistmine. Meie siin laua taga praegu justkui mõistame üksteist, ja kui meie vestluse juurde tuleks mõni ministereiumi ametnik, küsiks ta: milles seisneb probleem balletiteatri ja kaasage tantsu vahel, on ju saalid, tehke koos?

Ka kaasage tantsu pool peaks olema riiklikult rahastatud, siis julgeksid riiklike teatrite tantsijad ringlusse minna, olla paar hooaega vabakutselised.

Tiina Ollesk

UPKIN JA NÕMMIK: Koos kellega?

OLLESK: Balletiteater ja kaasage tantsu vabakutselised koos. Võtame näiteks, et Vanemuise teater võiks toetada eesti koreograafe ja eesti tantsijaid. Kuna Estonia teeb klassikalist repertuaari, mille jaoks on vaja spetsiifilist kehatüüpi, siis Vanemuine võiks olla eksperimentaalsem (situatsioon, kui tantsurahastus ei suurene), võttes muuhulgas ka arvesse,

Fine 5

- 1992. aastal asutatud tantsuteater, mille eesmärk on mitmekesisendada ja edendada Eesti kultuurielu, pakkudes kõrgetasemelist kaasage tantsukunsti.
- Teater on loonud kümneid lavastusi, esinenud paljudes välisriikides ning võitnud arvukalt teatripreemiaid.
- Tiina Ollesk (sündinud 1970) ja René Nõmmik (sündinud 1962) on Fine 5 asutajad ning loomingulised juhid.

milline on eesti inimene, tema genotüüp, milline on meie enda loov ressurss.

Rahvusvahelistumise tuhinas võiks saada võimalusi ka kohalik noor või mitte nii noor tantsija ja koreograaf oma juurte ajamiseks või loomende arendamiseks. Balletiteater on väga spetsiifiliste nõudmistega kunstiliik ja võib-olla meie kohalik geneetika pole just kõige rikkalikum selle pinnase toitmiseks. Aga meil on tõesti andekaid tantsijaid ja koreograafe, kes ei vasta küll balletiteatri kriteeriumitele, kuid kes on teistmoodi põnevad. See «teistmoodi» on samaväärne väärtus, nad ei tohi kultuuripildist kaduda ja neile tuleb eluõigus anda.

NÕMMIK: Me peame väärtustama oma tantsijat/koreograafi siin ja praegu. Ta areneb ja saab rikkamaks, kui tema kõrval on ka teistsuguse kultuuriruumi esindaja ja ta areneb nii väliskui ka kodumaiste lavastajate käe all. Kuid tal peab olema siin maal võimalus. Minu jaoks on sellel mõte. Aga kui me ehitame siia (teatri) ja toome kõik (tantsijad) välismaalt sisse, siis mis on selle mõte?

Vanemuise teatri – või ükskõik millise teise teatri – vastu meil ju loomulikult midagi ei ole, kuid arvestades meie rahvarvu ja senist eelarveraha tantsukunstile, võiks ka minu arvates olla Eestis üks riiklik balletiteater ja üks riiklik kaasage tantsu teater – mõlemas võiks tööl olla vähemalt 40 protsenti eesti päritolu tantsijaid ja teatud osa lavastustest võiks olla eesti koreograafide loodud.

Kaks erinevat riiklikku teatrit looks kunstiliselt ja kultuuriliselt mitmekesisema ning rikkama pildi tantsukunstist kui interdistsiplinaarsest kunstiliigist, millel on suured võimalused inimvaimu avada ja emotsioone kõnetada. Tantsuteatreid ja truppe võiks olla rohkemgi, kuid ilmselt erinevate toetusmudelitega. Me ju näeme Eesti sõnateatris väga erineva lavastajakäekirjaga riiklikke teatreid ja lisaks veel ka nn projektimaju.

On omaette teema, kust tantsijaid ja koreograafe leida – ilmselt peaks balletikool saama vahendeid juurde kaasage tantsu õppekava arendamiseks ja paljud balletiartistid ja õpetajad leppima lõpuks, et kaasage tants ei ole isetegevuslik kunst. Kindlasti on professionaalsete ja isikupäraste tantsijate ja koreograafide koolitamine väga keeruline ja raske, eriti nende, kes oskaksid ja suudaksid mõelda n-ö suure lava kategoorias ja sinna midagi luua...

Usun, et kui meie kultuuriruumis töötaks regulaarselt toetatud kaasage tantsu teater kõrvuti balletiteatriga, oleks ka haridusprogrammid teistsugused. Lisaks tõstaks riiklikult toetatud kaasage tantsu teater kindlasti ka tantsija ja koreograafi mainet meie ühiskonnas.